

พ่อแม่เน้นสำคัญไหน (ต่อการปลูกฝังนิสัยลูก)

เขียนโดย ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช

วันพฤหัสบดีที่ 02 มกราคม 2014 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันพฤหัสบดีที่ 02 มกราคม 2014 เวลา 13:36 น.

เด็กจะมีพฤติกรรมที่บ้าน กับที่โรงเรียนแตกต่างกัน ดังนั้นหากต้องการปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กที่โรงเรียน เช่นลดความก้าวร้าว หรือขยันเรียนมากขึ้น การปรับปรุงความประพฤติที่บ้านจะไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่โรงเรียน การแก้ไขต้องเป็นการแก้ไขที่โรงเรียน (school-based intervention)

พ่อแม่เน้นสำคัญไหน (ต่อการปลูกฝังนิสัยลูก)

บทความเรื่อง Do Parents Matter? เขียนโดยบรรณาธิการของ Scientific American, Jonah Lehrer จากการสัมภาษณ์ Judith Rich Harris (ผู้เขียนหนังสือ [The Nurture Assumption : Why Children Turn Out the Way They Do](#)

, 1998, revised 2009) ตีพิมพ์ในนิตยสาร Scientific American ในปี ค.ศ. 2009 และพิมพ์ซ้ำในหนังสือ

[The Science of Education](#)

ในปี 2012 บอกว่าชีวิตของคนเรานั้น ซับซ้อนยิ่ง มีปัจจัยที่หลากหลายซับซ้อน ที่กำหนดวิถีชีวิตคนแต่ละคน

เดิมคนเราเชื่อกันว่าพ่อแม่เป็นผู้ “ปั้น” หรือ “ปลูกฝัง” พื้นฐานชีวิตให้แก่ลูก แต่หนังสือ The Nurture Assumption บอกว่าเราเข้าใจผิด พ่อแม่มีบทบาทน้อยกว่าที่เราคิดมาก ในส่วนของการกำหนดพฤติกรรมของลูก เพื่อน (peer group) ต่างหากที่มีอิทธิพลสูงมาก

เขียนแบบนี้ทะเลาะกันตาย หนังสือ The Nurture Assumption จึงเขียนแบบ “ยั่วให้แย้ง” เขียนแย้ง ความเชื่อทั่วไป เพื่อหาโอกาสอธิบายเหตุผล ซึ่งก็ได้ผล เกิดการทำความเข้าใจ หาหลักฐานอิทธิพลของการเลี้ยงดู ของพ่อแม่ กันกว้างขวางกว่าเก่า

ถ้าถามความเห็นของผม ผมว่าพ่อแม่มีส่วนสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงชีวิต 5 - 7 ปีแรก ที่บรรยากาศความรักความอบอุ่นใกล้ชิด จะช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโตของสมอง สร้างความสมดุลระหว่าง วงจรสมองส่วน “บนลงล่าง” (เหตุผลความยับยั้งชั่งใจ) และส่วน “ล่างขึ้นบน” (อารมณ์ความรู้สึก) แล้วเมื่อลูกเริ่มพัฒนาสังคมกับเพื่อน เรียนรู้ที่จะค่อยๆ ดำรงชีวิตอิสระจากพ่อแม่ในช่วงวัยรุ่น ความสำคัญ หรืออิทธิพลของพ่อแม่จะค่อยๆ ลดลง แต่ผมเชื่อว่าอิทธิพลของพ่อแม่ไม่มีวันหมดไป

กลับมาที่บทความจากการสัมภาษณ์ เป้าหมายของบทความนี้ ต้องการเปรียบเทียบบทบาทของครู กับบทบาทของพ่อแม่ นักจิตวิทยาตั้งแต่ فروยด์ มาถึง สกินเนอร์ ต่างก็โทษพ่อแม่ (เน้นที่แม่) หากลูกเกเร หรือก่อปัญหาสังคม แต่แฮร์ริสเถียง ว่าการเลี้ยงลูกมีได้หลายวิธี และยังไม่มีความเห็นว่าวิธีไหนดีกว่ากัน

เขียนอย่างนี้ผมขอเถียงบ้าง ว่าเรารู้ว่าหลักการเลี้ยงลูกที่ถูกต้องคือการเลี้ยงลูกที่ผิดแยกกันได้ชัดเจน วิธีที่ผิดคือ ทำให้ลูกขาดความรักความเอาใจใส่ ไม่รู้จักฝึกพัฒนาการด้านจิตใจให้แก่ลูก ดังที่ผมตีความหนังสือ Teaching Kids to Be Good People ออกเผยแพร่ในบันทึกชุด [สอนเด็กให้เป็นคนดี](#)

กลับมาที่ แฮร์ริส ใหม่ เขาบอกว่าเขาต้องการเน้นหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เขาค้นคว้าอย่างละเอียด พบว่าความเชื่อเดิมๆ นั้น เมื่อค้นหาหลักฐาน พบว่าอ่อนแอกว่า และผลการวิจัยใหม่ๆ ที่มีหลักฐานแข็งแรง คำนวณความเชื่อเดิม หลังจากนั้นก็มีงานวิจัยที่รัดกุมมากขึ้น ส่วนหนึ่งเพราะเริ่มมีความเข้าใจว่า พันธุกรรม (nature) มีบทบาทมากในการกำหนดบุคลิก การศึกษาอิทธิพลของการเลี้ยงดู (nurture) โดยพ่อแม่จึงต้อง ระมัดระวังให้มาก เพราะจะปะปนกับอิทธิพลของปัจจัยด้านพันธุกรรมได้ง่าย

แฮร์ริส เสนอ Group Socialization Theory และขยายความให้ชัดเจนขึ้นว่า พัฒนาการทางสังคมของแต่ละคน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ (๑) ความสัมพันธ์ (relationship) ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกอยู่ในส่วนนี้ (๒) ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (socialization) (๓) ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน เพื่อแข่งขันร่วมมือเปรียบเทียบ จนรู้ตัวตนเองถนัดเรื่องอะไร

ที่นี่ก็มาถึงบทบาทครู แฮร์ริสมีข้อเสนอที่น่าสนใจมาก ว่าเด็กจะมีพฤติกรรมที่บ้าน กับที่โรงเรียนแตกต่างกัน ดังนั้นหากครูต้องการปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กที่โรงเรียน เช่นลดความก้าวร้าว หรือขยันเรียนมากขึ้น การปรับปรุงความประพฤติที่บ้านจะไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่โรงเรียน การแก้ไขต้องเป็นการแก้ไขที่โรงเรียน (school-based intervention)

เขาอธิบายพฤติกรรมของนักเรียนในชั้นเรียนว่า เด็กมีแนวโน้มจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือเด็กเรียน (pro-school group) กับเด็กเบื่อเรียน (anti-school group) แล้วกลุ่มเด็กเบื่อเรียนก็จะค่อยๆ เรียนล้าหลังลง ครูต้องรู้วิธีป้องกันไม่ให้ชั้นเรียนเกิดการแบ่งกลุ่มเช่นนี้ ซึ่งหากชั้นเรียนเล็ก (เช่น ๒๐ คน) ครูจะดูแลได้ง่ายกว่าชั้นเรียนใหญ่ (เช่น ๔๐ คน)

เขาไม่ได้เขียนว่า วิธีป้องกันเด็กไม่ให้แบ่งกลุ่ม ออกเป็นกลุ่มเด็กเบื่อเรียน ทำอย่างไร ผมเข้าใจว่าสภาพเช่นนี้เกิดในชั้นมัธยม เมื่อนักเรียนกำลังแสวงหาตัวตนว่าตนเองถนัดเรื่องอะไร หากครูช่วยส่งเสริมให้ศิษย์ค้นพบความถนัดและความชอบของตนเอง ผ่านการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ นักเรียนทุกคนจะได้เป็นคนสำคัญ (คนเด่น) ในบางเรื่อง ไม่มีใครเลยที่ไม่เด่น สภาพเบื่อห้องเรียนก็จะไม่เกิดขึ้น ย่อหน้าสุดท้ายนี้เป็นการเอาของผมเอง น่าจะมีคนนำไปเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก

วิจารณ์ พานิช

พ่อแม่เน้นสำคัญไหน (ต่อการปลูกฝังนิสัยลูก)

เขียนโดย ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช

วันพฤหัสบดีที่ 02 มกราคม 2014 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันพฤหัสบดีที่ 02 มกราคม 2014 เวลา 13:36 น.

บันทึกนี้เขียนที่ [GotoKnow](#) โดย [Prof. Vicharn Panich](#)